

Iskolai időgazdálkodási problémák az intézményesített kultúrában

Tomori Tímea

Az információs társadalom hozadéka az információs szmog, amely jelentős mértékben befolyásolja az életünket. Az azonnal „kezünkben lévő” információ mennyisége óriási méreteket öltött, egyre nehezebben vagyunk képesek a technika világától „megszabadulni”, és normális léptékkal élni az életünket. Ennek következtében az emberek időgazdálkodási szokásai is megváltoztak. Mindannyian időhiányban szenvedünk. A vezetők világában mindez már természetesnek tartott téma, ezért születtek meg az időgazdálkodási tréningek. Ezeknek a tréningeknek a mintájára építve szükség lehet arra, hogy ne csak a nagy cégek vezetői, hanem az átlagemberek is megtanulják az időmenedzsment legfontosabb szabályait. Erre a képzési tematikára a leginkább megfelelő szintér az oktatási és képzési intézmények lehetnének, tehát érdemes megvizsgálnunk, hogy milyen módszerekkel és milyen formában lehetne a pedagógiai munka részévé tenni az időgazdálkodás elsajátítását.

Az oktatási célokról és a képzésről

„Az oktatás tudatos és tervszerű tevékenység, melynek során a pedagógus és a tanuló egyaránt célokat tűz ki maga elé, előrevetíti a tanítási-tanulási folyamat kívánt eredményeit, s ezek elérése, megvalósítása érdekében tervezi-szervezi meg tevékenységét. Ezek a célok lehetnek egyértelműen, konkrétan megfogalmazott és kinyilvánított, azaz deklarált vagy explicit célok, de sok esetben nem válnak teljesen tudatossá, direkt módon nem fogalmazódnak meg, hanem szinte a »háttérből«, implicit vagy látens módon irányítják a folyamatot. A célok meghatározása a pedagógiai munka tudatosságának fontos kritériuma” – fogalmaz az oktatás célrendszere kapcsán *Kotschy Beáta* (Kotschy, 2003, 138. o.). Ehhez hozzáteszi, hogy oktatás céljai „a tanulók személyiségfejlődésében tervezett változások, amelyek a tanítási-tanulási folyamat eredményeként valósulnak meg a korszerű műveltségfelfogást reprezentáló művelődési anyag feldolgozása során” (Kotschy, 2003. 139. o.).

Farkas Éva „A szak- és felnőttképzés gyakorlata” című munkájában (Farkas, 2013. 1–24. o.) egyértelművé teszi, hogy az egész életen át tartó tanulás

az Európai Unióban élő emberek számára felértékelődött, a szegénység és a munkaerőhiány ellen jól kamatoztatható tevékenység, hiszen manapság az iskolában szerzett tudás könnyen korszerűtlenné válhat. „Az idő előrehaladtával a megszerzett ismeretek társadalmi hasznosíthatósága drasztikusan csökken, ezért egyre inkább kulcskérdéssé válik a felnőttek folyamatos továbbképzése vagy átképzése” (Farkas, 2007. 2. o.).

A modern korban a fiatalok iskolai tanulása tehát már csak mint fundamentum van jelen az életükben, amely létük későbbi szakaszaiban segíti őket a további tanulási folyamatok előrehaladásában. Mára a tanulási folyamat jelentékeny része a felnőttkori képzésekhez kapcsolható – írja Farkas Éva. „Felnőttképzésnek – a magyar jogi terminológia szerint – csak az iskolarendszeren kívül folytatott általános, nyelvi és szakmai képzést nevezzük. ... A felnőttképzés rendszere, célja, tartalma folyamatos és gyors átalakuláson megy keresztül, amelyet részben a gyakorlat, részben az oktatáspolitikai inspirál” (Farkas, 2003. 9. o.). Ennek tükrében észrevehetjük, hogy a mai, gyorsan és folyamatosan átalakuló világunkban is egy tartalmában és módszereiben változó célrendszerrel kell az oktatási és képzőintézményeknek képviselniük. Bloom (1956) tantervi célkategóriái azonban aktuálisnak tekinthetők. (Falus, 2003. 144. o.). Rendszerének hármas kategóriáját és azok lényegét nem áll módomban ismertetni. Jelen tanulmányban fontosabbnak vélem az értékekkel kapcsolatos releváns kérdései közül az alábbi kiemelését, hiszen az információs társadalomban is releváns:

Milyen új értékek jelennek meg a társadalmi fejlődés során? Melyeket kell ezek közül kifejleszteni a tanulóknak, hogy a jövőben megállják a helyüket? (Bloom, 1956, in.: Falus, 2003. 213. o.)

Úgy vélem, mind a társadalom által elfogadott értékek között, de főként az utolsó kérdésre reflektálva az új értékek megjelenése között még hangsúlyosabban van jelen az időgazdálkodás, az időkezelés hatékonyságának problematikája. Ezt a képességet fejleszteni kell az iskolai, képzési idő során ahhoz, hogy a jövőben valóban megállják helyüket e felgyorsult világban az egyének.

A pedagógiai idő

A pedagógiai munkában meghatározott jelentősége van az időnek. Intézményi, így iskolai életünk mozzanatai is az idő keretébe foglalhatóak. Az iskola belső világa önmagában az idő köré épül. Meghatározott a tanítási hetek és napok száma, a napi óraszám, a heti időbeosztás. Konkrét időre járunk iskolába, és viszonylag pontos időben távozzunk onnan, közben pedig a csengetési rend

szabályozó hatású. A pedagógiai idő ciklusokat hoz létre, amelyben bizonyos események kezdete és vége jól elkülöníthető (Zsolnai, 1996. 117. o.). A rejtett tantervet, az iskolakultúrát erőteljesen meghatározza az idő és az iskola egymáshoz való viszonya.

A NAT, a kerettanterv és az idő

„Az Európai Unióban kulcskompetenciákon azokat az ismereteket, készségeket és az ezek alapját alkotó képességeket és attitűdöket értjük, amelyek birtokában az Unió polgárai egyrészt gyorsan alkalmazkodhatnak a modern világ felgyorsult változásaihoz, másrészt a változások irányát és tartalmát cselekvően befolyásolhatják. A tudásalapú társadalomban felértékelődik az egyén tanulási képessége, mert az emberi cselekvőképesség az élethosszig tartó tanulás folyamatában formálódik. Számos olyan fejlesztési terület említhető, amely valamennyi műveltségterületen a kialakítandó kompetencia részét képezi: ilyen például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképeség, a problémamegoldás, az együttműködés, a kockázatértékelés, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése, a kapcsolati kultúra, a társas tolerancia” (NAT, 2012).

A NAT felfogása szerint tehát az időgazdálkodásnak nincs helye a kulcskompetenciák között, viszont említ olyan kulcskompetenciát, amely minden bizonnyal elképzelhetetlen az időképeség hatékony használata nélkül. Ilyen az élethosszig tartó tanulás kompetenciája. *Bocsi Veronika* (2009) úgy véli, hogy az időképeség fejlesztendő terület, ez pedig az iskolának is feladata kellene, hogy legyen.

A 2012-es Nemzeti alaptantervben keresve az időgazdálkodás, időképeség kifejezésekre nem kaptam találatot. A szervezeti időre vonatkozó időkeret szónak viszont számtalan alternatívája volt. Ezek természetesen nem az időgazdálkodásra vonatkozó időfogalmak voltak, hanem a tanóraszervezéshez kapcsolódóak. Amikor tágítottam a vizsgált fogalmak körét, az óra és a perc szavakkal is kísérleteztem. Ekkor szerencsével jártam, ugyanis a matematika és az ember és társadalom műveltségterületeken belül elsősorban az 1–4. évfolyam fejlesztési feladatai között megtaláltam: tájékozódás térben és időben.

Bocsi Veronika szerint az időkezelés elsajátítása a szocializációs folyamat része. „Mindez több szocializációs ágensen keresztül valósul meg: a család és az iskola alapvető szerepet kap e tanulási folyamatban, de a média és a kortárs csoportok is részt vesznek benne” (Bocsi, 2009. 55. o.). Hozzáteszi, hogy mindez nem történik meg zavartalanul, mert egyrészt gyakran a fenti ágensek is ellentétesek egymáshoz viszonyítva, másrészt fejlett szociális és kognitív kom-

petenciákra van szüksége a gyerekeknek, hiszen fejlődésük során apránként alakul ki a térhez, az időhöz és a tárgyakhoz való viszonyuk. Annak tudása pedig, hogy az idő rendje rájuk is érvényes, csupán a 7–9 éves gyermekeknél alakul ki (Bocsi, 2009).

A matematikai műveltségterület ugyan csak néhány olyan, egyszerű, az időhöz köthető fogalom megismerését tűzi ki célul, mint az idő tagolására szolgáló kifejezések, de az ember és társadalom műveltségterület már olyan fogalomhálával tervez, mint kronológiai sorrend kialakítása (például egy történet kapcsán). Felső tagozatban ez tovább bővül a konkrét kronológiai adatok, történelmi időszakok vonatkozásában. Középiskolában pedig tudni kell elemezni a történelem eltérő időbeli ritmusát és kölcsönhatását. Megfigyelhetjük tehát, hogy a NAT minden egyes időfogalomhoz köthető része a tanulók alapvető tudását fejleszti, de az időbeosztásuk hatékonyságára vonatkozó fejlesztési célokat nem találunk.

A kerettanterv osztályfőnöki órákra vonatkozó vizsgálat a következő képet mutatja az időképeség fejlesztésének tekintetében:

„A tanulás és munka” elnevezésű témakör a tanulásszervezést és -tervezést, valamint azok végrehajtását mint tananyagot jelöli meg. Bár az időgazdálkodásról nem esik szó, a pedagógus szubjektív döntése, hogy beemeli-e ezt a témakört a tanulásmódszertan tanításába. Az interneten keresve azt találtam, hogy az időkezelés fejlesztésével szinte senki sem foglalkozik pedagógiai időkeretben, tehát nem lehet ehhez a témához kapcsolódó anyagokat, tervezeteket, javaslatokat, kérdéseket, feladatokat találni a pedagógusoknak szánt internetes fórumokon.

A szakgimnáziumi kerettanterv Fejlesztési területek – nevelési célok címen – az alábbiakat határozza meg:

erkölcsi nevelés
nemzeti öntudat erősítése és hazafias nevelés
állampolgárságra, demokráciára nevelés
önismeretet és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése
családi életre nevelés
testi és lelki egészségre nevelés
felelősségvállalást másokért, önkéntesség
fenntarthatóság, környezettudatosság
pályaorientáció
gazdasági és pénzügyi nevelés
médiatudatosságra nevelés
a tanulás tanítása.

Időgazdálkodás tekintetében az utolsó terület, amelyet kiemelnék, a tanulás tanítása fejlesztési terület. Idézem:

„A tanuló megtanul jegyzetelni, képes kiemelni a lényegét a hallott vagy az olvasott szövegből. Képes saját tanulási stílusának, erősségeinek és gyengeségeinek megfelelő tanulási stratégiák kialakításával önálló tanulásra. A tanuló ismeri a felelősségvállalás jelentőségét, alkalmazza az azt segítő technikákat. Képes a különböző információkat különböző formában feldolgozni és rendszerezni, használ tudásmegosztó és tudásépítő platformokat. A tanulás folyamatában gyakorolja a szóbeli, az írásbeli és a képi kifejezés különböző formáit. Tud különböző természeti és társadalmi jelenségeket megkülönböztetni, összehasonlítani; alkalmazza a különböző tantárgyakban szerzett ismereteit ezek értelmezésében” (Kerettanterv, 2017).

Ahhoz azonban, hogy a tanuló képes legyen önálló tanulásra, munkavégzésre, motivációs szintjének, önreflexiós képességének érett szinten kell állnia. Az önálló tanulás képessége feltételezi a hatékony időgazdálkodás képességét is. A felelősségvállalásnak egy fontos ismérve lehet, hogy nem élünk vissza mások idejével. Természetesen az önálló tanulás képességének jegyei az információs műveltség képességét is híven tükrözik. Ebből már következtethetünk arra, hogy ez egy olyan komplex, átfogó fejlesztési terület, amely – bár tantárgyi formában nem feltétlenül ölt testet – a rejtett tantervek és a keresztantervek által a mindennapi pedagógiai kultúrában jelen van.

A kulcskompetenciák és kompetenciafejlesztés mint komplexebb feladatok jelennek meg a kerettantervben. Így az önálló tanulás kompetenciája már tartalmazza az időgazdálkodási képességekre vonatkozó elemi előírásokat.

„A tanuló rendelkezik a hatékony tanuláshoz szükséges alapvető készségekkel, azaz eszközhasználat szintjén tud írni, olvasni, számolni, továbbá a tanulási folyamatban sokoldalúan tudja használni az IKT-eszközöket. Képes kitaratóan tanulni, a figyelmét összpontosítani, képes saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is. Képes a figyelem és a motiváció folyamatos fenntartására, elég magabiztos az önálló tanuláshoz. A tanulás iránti attitűdje pozitív, ismeri és érti saját tanulási stratégiáit, felismeri szükségleteit és lehetőségeit, készségeinek erős és gyenge pontjait, valamint képes megtalálni a számára elérhető oktatási és képzési lehetőségeket, útmutatásokat, támogatásokat. Képes arra, hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje, és szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen.” (Kerettanterv, 2017.)

Tehát a kerettanterv a hatékony, önálló tanulást sem tartja elképzelhetőnek a megfelelő időgazdálkodási képességek megléte nélkül. Ez abban a lényegi vonásában azonban mégis ellentmond mindennek, hogy bár a főbb kompetenciák

leírásában megtalálható, hangsúlyt kap; a tananyagban, az iskolai élet szerveződésében, az oktatási folyamatban mégsem lelhető fel.

Módszertani ajánlás

Bár igaz, hogy az iskolának jelentős szerepe van a szocializáció során akár az időgazdálkodás megfelelő elsajátításában, a képességek fejlesztésében, mégsem foglalkoznak ezzel a témával a pedagógiai intézmények. Rengeteg közkeletű ötletet ismerünk a vezetőknek szóló mindennapi időmenedzsmenthez, például:

- Csökkentsd a feladatok számát!
- Írd ki a feladatokat a fejedből!
- Tervezd meg a napodat!
- Csak azzal foglalkozz, amit elterveztél!
- Legyenek egyértelműek a céljaid és az oda vezető út!
- Az időt rabló rutintevékenységeket ruházzuk át az alkalmazottakra!
- Priorizáljunk!

Adam Jackson (2016) gondolata nem csak a vezetők életében lehet meghatározó, mivel szerinte az idő az aranynál is értékesebb és pótolhatatlan árucikk a világon. Ezt a szemléletet tanulóink körében is kialakíthatjuk, sőt az időgazdálkodás fejlesztése ugyanúgy lehetséges, mint például a kommunikációs készség fejlesztése. Erre vonatkozóan mutatok be néhány hasznos, az osztályfőnöki órákon, délutáni foglalkozásokon, vagy akár táborokban megvalósítható gyakorlatot. Ezek természetesen a tanulástechnikai tematika keretébe foglalható, alkalmazható minták lesznek.

Ezen a ponton a történetek fontosságának, hatékony tanulási és terápiás hatásának horderejét is szem előtt tarthatjuk! Fontos, hogy a történetek, mesék tanító jellegűek, és az emberiség az idők kezdete óta szívesen használja őket a kulturális hagyományozódás és a tanítás eszközeként. A történetek sokat elárulnak annak, akit tanítani szeretnénk, akkor is, ha nem feltétlenül konkretizáljuk a témát. Nyilvánvalóan az intézményesített tanítási-tanulási folyamatban kiemelkedően fontos a tudatosítás szerepe, de a metaforikus, másodlagos jelentésrétegek is sokat elárulnak a történetek befogadónak, ezzel megkezdve az ismeretek elsajátítását.

A mese szó kezdetekben a 'példázat', a 'talány' szinonimájaként értelmezhető fogalom volt. A mesékben a valós világ számára megtapasztalhatatlan dolgokat észlelünk. Azonban fontos kiemelni, hogy sok szempontból mégis tükre

lehet a realitásnak, akár a népek hagyományainak, kultúrájának, de a mindennapi életnek is (Banó, 1988). Propp (1975, 40. o.) szerint „morfológiailag mesének tekinthető minden olyan fejlemény, amely a károkozástól vagy hiánytól különféle közbeeső funkciókon keresztül házassághoz vagy más megoldás értékű funkcióhoz vezet”. Nagy Olga a mese szerkezetére egy hármas tagolást tart elfogadhatónak, miszerint: a kezdeti nehézséget követi a bonyodalom, de a szerencsés végkifejlettel minden, a kiinduláskor jelentkező probléma megoldódik (Nagy, 1978. 178. o.). Boldizsár Ildikó szerint „a mesék azt állítják, hogy mindazt, ami a világban, vagy bennünk rosszul működik, meg lehet változtatni. A mese képes megszüntetni a problémákból keletkező káoszt, és a helyére állítani egyfajta teljességet. Nem elég azonban megtalálni a 'saját mesénket', meg is kell érteni, és a változások szolgálatába kell állítani a felismeréseket. A mesék legfontosabb szervezőeleme a rend – a meseterápia is a rendre épül” (Boldizsár, 2017).

Ahogy Sallai Éva (2015) írja egy Bajzáth Máriával és Agócs Gergellyel készített interjúban: „A meseanyag akkor jó, ha úgy változik, ahogyan a gyerekek. Ahogy nő a gyermek, az érdeklődési köre egyre tágul. A szűk környezetén, a testén, a családján kívül érdekelni kezdi a barátság, a társas kapcsolatok, az állatok, a világ. 2399 mesetípus van, és ennek százezernyi változata. Kevés olyan téma vagy probléma létezik, amelyre ne találnánk választ a mesékben, és ne találnánk meg a feltett kérdésre a mesékbe kódolt választ, tudást. A mesélés célja az örömszerzés mellett az is, hogy segítségükkel a gyerekek felfedezzék az összefüggéseket a világban, képesek legyenek történetekben gondolkodni, és ebben a rendszerben önmagukat elhelyezni és másokhoz kapcsolódni”.

Mint ahogy tehát az interjúban is egyértelműsítik, a mesének is illeszkednie kell a gyermek érdeklődési köréhez, életkorához, aktuális léthelyzetéhez, ezzel megoldásokat kínálva az éppen aktuális problémáira. Olyan ez, akár egy jó tanítási óra, tehát meg kell felelnie a legfontosabb kritériumoknak ahhoz, hogy hatékony lehessen!

Álljon most itt egy történet lehetséges feldolgozása Detlev Blenk (2010) nyomán, amellyel az időkezelés legfontosabb kérdéseit feszegethetjük diákjaink körében:

A kis herceg visszament a rókához.

„Isten veled – mondta.

Isten veled – mondta a róka. – Tessék, itt a titkom. Nagyon egyszerű: jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.

Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan – ismételte a kis herceg, hogy jól az emlékezetébe vésse.

Az idő, amit a rózsádra vesztegettél: az teszi olyan fontossá a rózsádat.

Az idő, amit a rózsámra vesztegettem... – ismételte a kis herceg, hogy jól az emlékezetébe vésse.

Az emberek elfelejtették ezt az igazságot – mondta a róka. – Neked azonban nem szabad elfelejtened. Te egyszer s mindenkorra felelős lettél azért, amit megszelídítettél. Felelős vagy a rózsáért...

Felelős vagyok a rózsáért – ismételte a kis herceg, hogy jól az emlékezetébe vésse.”

(Saint-Exupéry, 1995. 75. o.)

Miért vagyok felelős az életben?

Mi történik, ha elhanyagolom ezt a felelősséget?

Mibe fektetek időt, anélkül, hogy felelős lennék érte?

Az élet mely területeivel töltök el túl sok időt?

A történet fő mondanivalója a felelősség és az idővel való felelősségteljes bánásmód, ezért jó ráhangolódás lehet egy időmenedzsment-órához.

Egy másik perspektívából való közelítés, amely egyéni munkaformában valósulhat meg.

A célkitűzés lényege tehát: az órán a helyes időkezelés és a hatékony időgazdálkodás lesz a téma. Az imént hallott rövid történet segítségként szolgál, azért, hogy a forró szék technikájával átgondolható legyen mindannyiunk idővel való kapcsolata, illetve az, hogy miért tartozunk felelősséggel az életünk során.

A „kis herceg” helyet foglal a forró székben (időközben cserélhetjük a kis herceget) és a társai az időgazdálkodásról és a felelősségről kérdezik őt.

Javasolt kérdések:

Mitől válik különlegessé a kis herceg (Te) rózsá(d)ja?

Miért fontos az idő a kis herceg (a Te) történeté(ed)ben?

Napjainkban miért olyan fontos az idő számunkra?

Az időnket hogyan tudjuk pazarolni?

Érezted-e már azt, hogy elpocsékolad az idődet? Milyen szituációban történt ez?

Tudnád-e felelősségteljesebben alakítani az időt?

Vannak-e olyan fontos tevékenységek, amelyekre rendszerint nem jut idő?

Miért nem jut idő ezekre a tevékenységekre?

Tudnád-e ezt orvosolni?

Mit jelent az, hogy felelősség?

Miért vagyunk felelősek az életünk során?

A kis herceg (Te) miért felelős a rózsáért?

A jelentésteremtés szakaszához *Bihari Tünde* (2013) ötletét átdolgozva egy csoportmunkát (4 fő) használhatunk.

A csoport tagjai összegyűjtik és egy papírra felírják kék tollal, hogy milyen időpazarló tevékenységet szoktak folytatni a hétköznapiakban. Mi az, ami hátráltatja őket abban, hogy napjaik sikeresebbek legyenek az időfelhasználás szempontjából.

A csoportok kicserélik egymás között a már összegyűjtött listákat, majd próbálnak a másik csoport problémáira megoldásokat találni. Ezeket piros tollal írják a tanulók a lapokra. Így létrejön egy-egy oszlop, amelyben az időpazarló tevékenységek és a javaslatok szerepelnek. Amikor már minden javaslatot papírra vetettek, a tanulók ismét visszacserelik a csoportok a papírjaikat. Másik, szintén megoldható, de hosszabb folyamat, amikor minden egyes csoporthoz minden egyes lap odakerül, hogy a szerintük kimaradt javaslatokat felírhassák a megfelelő oszlopba. A visszakerült javaslatokra a diákok reflektálhatnak. Elfogadhatják, illetve kritizálhatják a megoldási lehetőségeket, ha hatékony érveket tudnak felsorakoztatni. Valószínűleg a gyakorlat végére a megoldható helyzetekre lesz optimális tanács is.

A reflektálás szakaszához ismét *Bihari Tünde* (2013) egy frontális osztálymunkához kötött ötletét hívtuk segítségül.

Készítsünk húsz cetlit. Legyen tíz időgazdálkodási technikánk, és legyen tíz magyarázatunk arra, hogy mit is jelentenek ezek a technikák. A feladat, hogy a diákok párosítsák az összeillő elemeket!

Összegzés

A modern kor felgyorsult információs társadalma rengeteg olyan képességet vár el a produktív, asszertív egyénektől, amelyek néhány évvel ezelőtt még nem lehettek relevánsak. Az oktatás intézményesült világa kulcsfontosságú kötelességének tartja, hogy tanulóit e képességeiben fejlessze, későbbi lehetséges boldogulásának útjára állítsa. Erre a folyamatra hatást gyakorol a szocializációs és a kognitív képességek fejlesztése is. Időmenedzsmenttel az intézményesült oktatás manapság ritkán, vagy inkább egyáltalán nem foglalkozik. Nem jellem-

ző a gyakorló pedagógusokra a tanulástechnikai repertoár széles körű ismerete sem.

A NAT és a kerettantervek alig foglalkoznak az információs társadalom iskolájában tanulók egyre nagyobb problémájával, nevezetesen azzal, hogy a mérhetetlen mennyiségű információ megismerése (megismerésének vágya) időpazarlással is jár, abban az esetben, ha nem hatékonyan keresünk, illetve szervezzük az időnket. Az időszervezés témája kardinális dilemmát jelenthet, hiszen az online felületeken töltött, illetve multitasking tevékenységekkel eltöltött idő jelentős része bizonyulhat a nem megfelelően átgondolt és megszervezett tevékenységeknek köszönhetően céltalan, hasztalan elpazarolt időnek.

Felhasznált irodalom

- Banó István (1988): Folklor 1. Magyar Népköltészet. In: Vargyas Lajos (szerk.): *Magyar Néprajz V. Népköltészet*. Akadémiai Kiadó, Budapest. Online elérhető: <http://mek.oszk.hu/02100/02152/html/05/4.html>
- Bihari Tünde (2013): *Tanulástechnika, időgazdálkodj okosan feladatok*. Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület. http://www.biharinepfoiskola.hu/kompetencia_eu/page.php?97#
- Bloom, B. S. (1956): *Taxonomy of Educational Objectives: Cognitive Domain*. McKay, New York, NY.
- Bocsi Veronika (2009): Az időszociológia pedagógiai vonatkozásairól. Új Pedagógiai Szemle, **59**. 4. sz. 51–65.
- Boldizsár Ildikó (2017): *Mesék*. <https://www.meseterapia.hu/metamorphoses>.
- Blenk, D. (2010): *Történetek trénereknek, coachoknak, tanároknak, tanácsadóknak, vezetőknek*. Z-Press Kiadó, Miskolc.
- Falus Iván (2003): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Farkas Éva (2007): *Rendszerváltás a szakképzésben*. Doktori értekezés. DE – BTK, Debrecen.
- Farkas Éva (2013): *A szak- és felnőttképzés gyakorlata*. SZTE JGYPK, Szeged.
- Jackson J. A. (2016): *Az igazi gazdagság 10 titka*. Fónad Sándor Kiadó, Budapest.
- Kerettanterv (2017): <http://kerettanterv.ofi.hu/>
- Kotschy Beáta (2003): Az oktatás célrendszere. In: Falus Iván (szerk.) *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 137–164.
- Nagy Olga (1978): *A táltos törvénye. Népmese és esztétikum*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.
- NAT (2012): *Nemzeti alaptanterv*

http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf

Propp, V. J. (1975): *A mese morfológiája*. Osiris Kiadó, Budapest.

Saint-Exupéry, A. (1995): *A kis herceg*. Móra Ferenc Kiadó, Budapest.

Sallai Éva (2015): A mese a nevelés táltosparipája. *Új Köznevelés*, **70**. Különszám, 34–38. <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-kozneveles/a-mese-a-nevel-es-taltosparipaja>

Zsolnai József (1996): *A pedagógia új rendszere címszavakban*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Abstract

The information society is an era of information smog that impacts our lives considerably. We are less and less capable to get rid of the vast amount of information that we receive immediately, thus it is growingly difficult to live our normal lives. As a consequence, our habits of time management are changing. In the corporate world, this is well recognised by institutionalising time management trainings. Taking these as a model, educational institutions could also introduce such trainings. Therefore, it is worth to examine, what methods and forms of education could be best applied for time management pedagogy.